

TATIJANA PETRIĆ

GRAD SENJ I KR. SVEUČILIŠTE FRANJE JOSIPA I. U ZAGREBU: 1874. – 1899.¹

Tatijana Petrić
Rektorat
Sveučilište u Zagrebu
Trg Republike Hrvatske 14
HR 10000 Zagreb
tatijana.petric@gmail.com

UDK: 94(497.56Senj)"19"
378(091)"19"
Izvorni znanstveni članak
Ur.: 2024-07-22

Predmet ovog članka rasvjetljavanje je odnosa grada Senja i Sveučilišta u Zagrebu te utjecaj znamenitih osoba koji su radili i djelovali u gradu Senju kao i na Sveučilištu u Zagrebu od otvaranja modernog sveučilišta 1874. do 1899. godine. Istraživanje u radu temelji se na neobjavljenoj arhivskoj građi koja se čuva u Arhivu Sveučilišta u Zagrebu i na digitalnim platformama na kojima se pronalaze djela iz navedenog razdoblja. Arhivskom građom obuhvaćeno je prvih 25 godina djelovanja Sveučilišta, koji će ukazati na suradnju Sveučilišta u Zagrebu i grada Senja te utjecaj intelektualnog kruga grada Senja na osnivanje i razvoj Sveučilištu u Zagrebu i njihove odnose. U radu ćemo kroz nekoliko poglavlja prikazati utjecaj Senjskog brodarskog društva, tj. dionica navedenog društva u financiranju i osnivanju *Zaklade za uboge slušače na Kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu*, zatim poglavlje o značaju prvog propovjednika Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu Stjepana Sabljaka, kao i poglavlje o Jurju Posiloviću, prvom dekanu Bogoslovnog fakulteta i biskupu senjsko-modruškom.

Ključne riječi: Senj, Sveučilište u Zagrebu, Senjsko brodarsko društvo, S. Sabljak, J. Posilović

Pregled dosadašnjih istraživanja

Rad je napisan na temelju dokumenata koji se nalaze u Arhivu Sveučilišta u Zagrebu u Općim spisima u razdoblju od 1874. do 1899. godine, pod oznakom *HR-UNIZG-1: Opći spisi*, koji unutar tekuće godine imaju numeraciju od 1.-. Na taj će način biti obilježeni jer je moguće pronaći fizički dokument po godini i broju. U tim dokumentima obuhvaćeno je prvih 25 godina djelovanja Sveučilišta.

---

¹ Članak je nastao u sklopu znanstvenoga projekta "Povijesno-kulturna baština Sveučilišta u Zagrebu u 19. i 20. stoljeću" koji financira i provodi Sveučilište u Zagrebu.

Identificirani su relevantni i dosad neistraženi dokumenti koji ukazuju na odnose Senjskog brodarskog društva i sveučilišne Zaklade, kao i političke i gospodarske veze među ljudima. U članku se koristi relevantna literatura koja se odnosi na povijest Senjskog brodarskog društva, Zaklade Sveučilišta kao i značajnih osoba senjskog intelektualnog kruga 19. stoljeća, kao i društvene prilike toga vremenskog perioda. Arhivska građa, uz znanstvenu i stručnu literaturu, koja se koristi u radu trebala bi ukazati na povezanost grada Senja i Sveučilišta u Zagrebu. Iz dostupne literature prikazat će se gospodarsko-politička situacija u 19. stoljeću u gradu Senju, kao i prilike otvaranja Kr. sveučilišta Franje Josipa I.

O povijesti grada Senja u 19. stoljeću pisalo je više autora u *Senjskom zborniku*: Ante Glavičić, Mira Kolar, Željko Holjevac, Ivo Kovačić, Stjepan Matković i drugi. Kratko ćemo ukazati na neke činjenice koje govore o statusu grada Senja i njegovu položaju u drugoj polovici 19. stoljeća. Matković navodi kako je 1861. godine Senj imao status slobodnoga kraljevskoga grada i davao je dva zastupnička mandata za tadašnji Sabor. Drugim riječima, radilo se o "povlaštenoj općini" koja se nalazila u opsegu Vojne krajine. Tada su jednoglasno izabrani Ambroz i Vinko Vranyczany kao predstavnici grada Senja za Sabor, a Senjski kaptol je izabrao Franju Račkoga. Izborni zakon iz 1867. godine smanjio je broj zastupnika te je Senj dobio pravo na jednog zastupnika, a tada je izabran Franjo Rački. Na posljednjim izborima uoči dokinuća vojne uprave, koji su održani u svibnju 1871. godine, pobijedio je Antun Jakić, kandidat Narodne stranke i istaknuti gospodarstvenik s odličnim uvidom u privredne aktivnosti toga razdoblja jer je bio predsjednik Trgovačke i obrtničke komore u Zagrebu. Iz Matkovićeve analize uočavaju se dvije činjenice. Istaknuti predstavnici grada Senja trudili su se oko zahtjeva za bolji ekonomski položaj grada i djelomično jesu uspjeli, ali u Senju se nije mogao zaustaviti gospodarski pad u drugoj polovici 19. st. Saborski izbori zrcalili su odnose različitih političkih struja, pri čemu se uočava da je Senj pratio glavne tokove političke scene. Na njegovu području djelovali predstavnici ključnih stranaka: Narodne strane i Stranke prava. Ipak su osobiti prilog političkom životu dale pristaše Stranke prava od 1870-ih.²

Glavičić u analizi zapisnika Gradskog poglavarstva grada Senja za 1872. godinu upoznaje nas s administrativnom upravom i značajnim osobama toga vremena. Pri konstituiranju gradske uprave prisutan je povjerenik kraljevske vlade Vilim pl. Zamboni. Na toj sjednici Josip pl. Jovanović izabran je za načelnika grada Senja, a njegov zamjenik je Jerman Baraz. Zapisnici nam govore o prelasku Senja civilnoj vladi te organiziranju svečanosti za taj događaj kao i

---

² S. MATKOVIĆ, 2022, 31–56.

Sl. 1. Razglednica, prikaz Senja, prijelaz 19./20. st. (putovala je 1911.); naklada V. Stein, Trst (izvor: privatna zbirka Milana Banića)

izradi medalje na kojoj bi pisalo "slob. Kralj i slob. lučki grad Senj." Pitanje prolaska željeznice do grada Senja također je bila tema na više sastanaka gradske uprave, kao i pitanje trgovačke komore za koju je utemeljen osnivački odbor. Senj je u to vrijeme značajan lučki grad, stoga se na sjednicama raspravlja o uređenju luke, kao i problemima prijevoza drvnog tereta kroz samu jezgru grada Senja³ (Slika 1.).

Kolar razmatra gospodarsku situaciju Senja od 1875. do 1924. godine kroz utemeljenje Trgovačko-obrtničke komore 1875. godine, a koju spominje i Glavičić u spomenutim zapisnicima. Autorica navodi kako je utemeljenje Trgovačke komore u Senju bilo vrlo važno jer je u tim vremenima Senj proživljavao tešku gospodarsku krizu prelaskom brodarstva s jedrenjaka na parobrode, ali i zbog neizgradnje senjske željeznice. S druge strane članovi Trgovačke komore bili su senjski trgovci i obrtnici, a njihovo djelovanje bilo je značajno za preživljavanje Senja u teškim vremenima. Komora je konstituirana tako da je za predsjednika izabran Izidor Vuić, za potpredsjednike Rafael Gržanić

³ A. GLAVIČIĆ, 1994, 211–238.

iz obrtnog odsjeka i Armin Barac iz trgovačkog, dok je tajničke poslove Komore preuzeo Dragutin Accurti. Komora je djelovala do 1924. godine i osigurala Senjanima bolji gospodarski život u vrlo teškim okolnostima.⁴

Tihana Luetić obradila je djelovanje Zaklade za potporu ubogih slušatelja Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, a Senjsko brodarsko društvo spominju Nikola Šimunić, Ivan Brlić, Radojica Fran Barbalić i Nikša Mendeš. Navedeni autori nisu temeljem arhivske građe povezali značaj dionica Senjskog brodarskog društva pri osnivanju Zaklade Sveučilišta. O Stjepanu Sabljaku, prvom propovjedniku Sveučilišta u Zagrebu, piše Mirko Raguž, ali bez dokumenata o njegovu djelovanju na Sveučilištu. Značajna je i povezanost Jurja Posilovića s osnutkom Sveučilišta, a koji kasnije postaje biskup senjsko-modruški. U cijelom kontekstu osoba koje su djelovale u Senju ili su povezane s osobama iz Senja značajno je povezati F. Račkoga i J. J. Strossmayera s važnim osobama grada Senja koje su djelovale u drugoj polovici 19 st. Stoga će se povezati intelektualni krug ljudi grada Senja i njihov utjecaj u radu i osnutku prvog hrvatskog sveučilišta.

Osnutak Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu i grad Senj

Ideja o modernom sveučilištu izrečena je 26. travnja 1861. na hrvatskom Saboru kada je biskup Josip Juraj Strossmayer održao svoj poznati govor u kojem je objasnio potrebu osnutka akademije i sveučilišta te formiranje znanstvenog i "ekonomičkog" odbora koji će izraditi pravila za jednu i drugu instituciju. U govoru biskup J. J. Strossmayer upućuje i na stanje siromaštva, potrebu donacija za osnivanje institucija i stvaranja zaklade za školovanje budućih studenata. Govor se tiskao u tisuću primjeraka. Kako bi se stvorila financijska konstrukcija, biskup J. J. Strossmayer poklanja Sveučilištu iznos od 50.000,00 forinti. Njegov primjer slijedio je grad Zagreb, kaptol zagrebački, zastupstva županije zagrebačke i drugi značajni pojedinci.⁵

Nakon sklopljene Hrvatsko-ugarske nagodbe slijedilo je kraljevo odobrenje. Franjo Josip I. je 1869. godine Zakonom dozvolio "glavnom gradu Zagrebu utemeljenje sveučilišta sa fakultetima, teologičkim, filosofičkim, juridičkim i liečničkim".⁶ Time je započela službena povijest osnivanja modernog Sveučilišta u Zagrebu. Osnove zakona iz godine 1861. su nepromijenjene, sveučilište je nazvano "Sveučilištem Franje Josipa I." Međutim, političke prilike

⁴ M. KOLAR, 2001, 153–182.

⁵ *Spomenica*, 1875, 12, 21–29.

⁶ *Ibid.*, 41.

Sl. 2. Zgrada Sveučilišta u Zagrebu¹⁴

i borba Narodne stranke protiv Nagodbe zakočila je provođenje potvrđenog zakonskog akta. Tek nakon pada bana Raucha i pobjede narodnjaka 1871. godine Sabor je usvojio prijedlog o osnivanju sveučilišta. Dolaskom Ivana Mažuranića za bana nakon revizije Hrvatsko-ugarske nagodbe, 1873. godine Sabor je usvojio prijedlog odbora promijenivši članke o vjerskim dužnostima studenata, ali je zadržao mjesto sveučilišnog propovjednika. S još nekim manjim promjenama 5. siječnja 1874. Zakon je dobio kraljevu sankciju i napokon postao zakonom.⁷ Svečano otvorenje Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu (dalje: Sveučilište) uslijedilo je 19. listopada 1874. (Slika 2.), a otvorio ga je ban I. Mažuranić kao ovlaštenu izaslanik kralja Franje Josipa I. Biskup J. J. Strossmayer prilikom otvaranja Sveučilišta darom od 10.000 forinti utemeljio je *Zakladu za uboge slušače na Kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu* (dalje: Zaklada Sveučilišta). Detaljno o tome piše Luetić.⁸ Izvor darovanih sredstava bio je u akcijama Senjskog brodarskog društva, a glavnica Zaklade u 1900. godini iznosila je 17.000 forinti.⁹

⁷ J. ŠIDAK, 1969, 91–123.

⁸ T. LUETIĆ, 2015, 368–377.

⁹ *Spomenica*, 1875, 9–12, 187; *Spomenica*, 1900, 170.

Grad Senj sudjelovao je u proslavi ovog važnog događaja za hrvatski narod. *Zagrebački katolički list* izvještava o svečanost u Senju povodom otvaranja Sveučilišta navodeći "ugledašmo zvijezdu naviještajući bolju budućnost hrvatskom narodu". Aktivna je mladež senjskog sjemeništa, uz svog kanonika Kajetana Bedinija, koja se potrudila ukrasiti svoju zgradu transparentima i zastavama pohvale i zadovoljstvo povodom otvaranja Sveučilišta.¹⁰ Da nije samo mladež sjemeništa slavila, izvještava se u *Primorcu* kako je u Senju društvo *Posielo* dalo inicijativu da se napravi banket. Banket je ispao sjajno; grad je svijetlio od baklji, drugi dan nakon otvaranja Sveučilišta započeo je budnicom i pucanjem iz mužara, a u 9 sati bila je svečana misa.¹¹ Valja reći da je navedeni list *Primorac* na naslovnoj stranici potanko opisao svečanost otvaranja Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. Iz grada Senja stigli su brzoglasnici i čestitke biskupa Soića¹², "učiteljskog gimnazijskog sбора, čitaonice, društva 'Posielo' i građana grada Senja".¹³

U ustroju sveučilišta, osim profesora, studenata i činovničkog osoblja, postoji i mjesto sveučilišnog propovjednika kojemu je zakonom određena nagrada od 500 forinti te on obavlja propovijed nedjeljom i blagdanima u akademičkoj crkvi. Prvi sveučilišni propovjednik bio je umirovljeni školski nadzornik i zač. kanonik Senjsko-modruške biskupije Stjepan Sabljak, koji je istu čast već vršio na Pravoslavnoj akademiji. Dužnost propovjednika vršio je do 1882. godine.¹⁵

Osoba značajna za Sveučilište u Zagrebu kao jedan od prvih profesora i prvi dekan Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu je Juraj Posilović, koji je 27. kolovoza 1876. u zagrebačkoj crkvi posvećen kao biskup Senjsko-modruške ili krbavske biskupije te je na taj način značajan i za Senj.¹⁶

---

¹⁰ *Crte iz duhovnog besjedištva*, 29. listopada 1874., br. 44., 351.

¹¹ *Naši dopisi*, 24. listopada 1874., 2, br. 85, 212.

¹² Vjenceslav Soić kojeg je 1839. zaređio biskup Mirko Ožegović, a koji je pohađao elitni Augustineum u Beču gdje se družio s Jurjem Haulikom i Strossmayerom s kojim će "ostati u trajno prijateljskim odnosima." Postao je 1869. – 1875. biskup senjsko-modruški, koji je naslijedio Ožegovića. (P. STRČIĆ – M. POLIĆ, 2008, 131–149)

¹³ Ostale brzoglasnici čestitke poslaše. *Spomenica na svetčano otvaranje kralj. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, prvoga Hrvatskoga*, dana 19. listopada 1874. Zagreb, 1875., 178.

¹⁴ Izvor: *Fond Hrvatskog školskog muzeja*, URL: <https://www.hsmuzej.hr/hr/aktualnosti/dan-grad-a-zagreba-315/> (2024-07-21)

¹⁵ Činovničko osoblje, *Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu*, 1900, 129.

¹⁶ JURAJ POSILOVIĆ, *Wikipedija*, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Juraj_Posilovi%C4%87 (2024-04-11). Autorica Agneza Szabo zaslužna je da je biografija J. Posilovića ponovno dostupna u leksikonima i enciklopedijama. (A. SZABO, 2007, 295–308)

Senjsko brodarsko društvo i Zaklada za potporu ubogih slušatelja Kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu

U Arhivu Sveučilišta pronalazi se mapa s dokumentima u kojoj je pismo Franje Račkog upućeno rektoru Matiji Mesiću, a u kojem ga obavještava o namjeri biskupa J. J. Strossmayera da pokloni 10.000 forinti u dionicama Senjskog brodarskog društva za potporu siromašnih slušatelja. Dionice su trebale biti prilog pisma, no u mapi se ne pronalaze. Uz pismo su priložena *Pravila Brodarskog društva sa sjedištem u Senju*, napisana na hrvatskom i talijanskom jeziku. U mapi je i prijepis Zakladnog pisma u kojem su navedeni brojevi i vrijednost dionica, kao i preuzimanje odgovornosti biskupa Strossmayera u slučaju da navedeno društvo ode u likvidaciju. Pismo je datirano "na Svi svete" 1874. godine, a potpisao ga je biskup J. J. Strossmayer.¹⁷ Izvještaj o poslovanja Zaklade ukazuje na činjenicu da su dionice ostvarile profit.¹⁸ U istoj mapi priložena su *Osnova za pravila Zaklade za potporu ubogih slušatelja Kr. sveučilišta F. Josipa I. u Zagrebu*, koja se temelje na Zakladnom pismu, s napomenom da je glavni temeljni kapital dionice Senjskog brodarskog društva. No, Pravila Zaklade ovjerena su od Kr. zemaljske vlade Odjela za bogoštovlje i nastavu tek 17. travnja 1878. U popratnom dopisu navodi se kako se gotovina i dionice pohranjuju kod Kr. zemaljske blagajne koja će sredstva isplaćivati Akademikom senatu (dalje: Senat).¹⁹ Utemeljenje Zaklade Sveučilišta kao i prvi donatori spominju se i u *Spomenici na svetčano otvaranje Kr. sveučilišta F. Josipa I.*, kao i u *Spomenici o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta F. Josipa I.*²⁰

Barbalić i Mendeš navode kako je osnivanje brodarskog društva u Senju predstavljalo u tadašnjoj ekonomskoj situaciji mjeru za unapređenje pomorskog prijevoza, ali i održavanje tradicije jedrenjačkog brodarstva, stoga su se senjski brodovlasnici i trgovci udružili i osnovali 1869. godine Senjsko brodarsko društvo. U to vrijeme Senjsko brodarsko društvo ima jedrenjake: bark *Hrvatska*, *Grad Karlovac*, *Grad Zagreb*, *Josip Juraj Strossmayer*, *Tri sina*, *Tri brata* i *Trojednica*. Jedna od djelatnosti Senjskog brodarskog društva trebala je biti brodogradnja, što je u to vrijeme bila pogreška koja će ih odvesti u dugove.

¹⁷ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Mapa dokumenata koja sadrži Pravila Brodarskog društva u Senju, pismo F. Račkog rektoru M. Mesiću i prijepis Zakladnog pisma koje je potpisao biskup J. J. Strossmayer. Ur. br. 199-1874.

¹⁸ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Račun ur. br. 654-1875.

¹⁹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Osnova za pravila Zaklade ur. br. 157-1875.; Pravila Zaklade i Popratni dopis Kr. zemaljske vlade koji se odnosi na Pravila ur. br. 141-1878.

²⁰ *Spomenica*, 1875, 187–188; *Spomenica*, 1900, 123–124.

Stoga je 1876. godine²¹ Senjsko brodarsko društvo otišlo u likvidaciju nakon samo šest godina poslovanja. U tom razdoblju djelovanja izgradili su parobrod *Hrvat* te je nastavljena tradicija putničkog prijevoza i tereta među lukama Hrvatske.²² Kolar navodi uzroke likvidacije u padu prometa: u Senjskoj luci u samo jednoj godini od 1872. na 1873. za više od 10.000 bačava, odnosno po vrijednosti za 800.000 forinti, pri čemu je osobito opao uvoz, koji se u odnosu na 1869. godinu smanjio za 600.000 forinti. Silni naponi Senjana da stvore Senjsku štedionicu i preko nje financiraju nabavu nekoliko parobroda u prvom Senjskom brodarskom društvu bili su unaprijed osuđeni na propast zbog konkurencije Bakarskoga parobrodarskog društva i austrijskog Lloyda.²³

Iz prepiske Strossmayer-Rački u 1872. i 1873. godini doznajemo kako je biskup Strossmayer detaljno upoznat o događanjima u gradu Senju, pa i o namjeri grada da osnuje štedionicu.²⁴ U istom pismu Rački savjetuje Strossmayera da: "...opet uzme nekoliko dionica brodarskog senjskog društva. Ovo društvo krasno napreduje i proriču mu veliku budućnost, a uza to je posvema narodno. Kako znate, ono izdaje opet 3.000 dionica po 100 for, da svoj posao raširi. Bit će to s vremenom mali 'hrvatski Lloyd'. Kamo sreće, da se takova društva zametnu na naših rijekah, ali bit će i toga, ako i kada ove rijeke budu naše, pa se urede."²⁵

Strossmayer piše Račkom u 1873. kako ima 10.000 forinti u dionicama Senjskog brodarskog društva, koje još uvijek nije u cijelosti isplatio, a dio je položio u "Eskomptnu banku" u Zagrebu.²⁶ Iz prepiske je evidentno da je Senjsko brodarsko društvo za prvu seriju dionica imalo 10 % dividende i da se Rački brinuo za to poslovanje.²⁷ Međutim, prvo ulaganje dionica Senjskog brodarskog društva bilo je u razvoj Dioničke tiskare i Strossmayer se bojao da ne izgubi novac u tom razvojnom dijelu. Rački ga obavještava kako je dobit od senjskih

---

²¹Autori Nikola Šimunić i Ivan Brlić navode podatke prema Državnom arhivu Rijeka: osnutak Senjskog brodarskog društva je 11. 3. 1870., likvidacija 6. 5. 1876. (N. ŠIMUNIĆ – I. BRLIĆ, 2014, 101–128)

²²R. F. BARBALIĆ, 1970, 5–32; N. MENDEŠ, 2011, 195–196.

²³M. KOLAR, 2001, 153–182.

²⁴Osnivanje štedionice u Gradu Senju spominje i Ante Glavičić. U bilješci navodi kako je 21. kolovoza 1872. Grad Senj odlučio uložiti 10.000 forinti kao temeljni kapital. (A. GLAVIČIĆ, 1994, 230)

²⁵Rački Strossmayeru. Zagreb, 25. novembra 1872. *Korespondencija Rački-Strossmayer*. 1, str. 196.

²⁶Strossmayer Rački. Budimpešta, 25. marta 1873. *Korespondencija Rački-Strossmayer*. 1, str. 215.

²⁷Strossmayer Rački. Đakovo, 18. septembra 1873. *Korespondencija Rački-Strossmayer*. 1, str. 243.

dionica 500 forinti i da se ulažu u razvoj Dioničke tiskare. Uglavnom, Rački je brinuo o dionicama Senjskog brodarskog društva, uplatama, dobitima i daljnjim ulaganjima te o slanju potvrda Strossmayeru. U prosincu 1873. Strossmayer je u cijelosti uplatio dionice Senjskog brodarskog društva.²⁸

Senat Sveučilišta zaprimio je 12. svibnja 1876. dopis od Kr. zemaljske vlade, Odjel za Bogoštovlje i nastavu kojim ga obavještavaju kako je Senjsko brodarsko društvo zaključilo likvidaciju. Senat na sastanku održanom 20. svibnja iste godine odgovara Kr. zemaljskoj vladi, Odjelu za bogoštovlje i nastavu kako je Senjsko brodarsko društvo zaključilo likvidaciju 6. travnja "jer nije moglo promicati društvenih pravila onako, kako je to interes društva po mijenju velike većine dioničara zahtijevao." Također obavještavaju Kr. zemaljsku vladu kako nisu poduzeli nikakve korake vezane za naplatu dionica jer se biskup J. J. Strossmayer obvezao da će doplatiti obećanu svotu u slučaju likvidacije Senjskog brodarskog društva. Iz dopisa i računa je vidljivo kako polovica spomenutih dionica drugog izdanja, koje su objavljene 21. prosinca 1872., glase na Zakladu Sveučilišta, dok druga polovica 50 dionica prvog izdanja, objavljene 1. rujna 1871., glase na J. J. Strossmayera, ali su Zakladnim pismom darovane Zakladi Sveučilišta. Kr. zemaljska vlada odgovara u listopadu iste godine Sveučilištu kako darovatelj J. J. Strossmayer mora izvršiti svoju obvezu iz darovnice, sve dok ne bude likvidacija Senjskog brodarskog društva dovršena i dok se sva sredstva ne namire. Stoga se Sveučilište mora obratiti darovatelju i procijeniti bi li Zaklada imala veću korist da se dionice prodaju po burzovnoj vrijednosti. Zadnji dopis Kr. zemaljske vlade od 19. prosinca obavještava Sveučilište kako će se točka o dionicama Senjskog brodarskog društva naknadno raspravljati.²⁹ Iz dopisivanja Kr. zemaljske vlade i Senata jasno je da su s likvidirane dionice naplaćivale u "Eskomptnoj banci" u Zagrebu. To se obavljalo u nekoliko transakcija; nisu se potraživala sredstva direktno od biskupa Strossmayera, već su se dionice vinkulirale u korist Zaklade Sveučilišta. Oglasi o isplati likvidacijskih obroka objavljivali su se u novinama. Iz više dopisa između Senata i Kr. zemaljske blagajne i Kr. zemaljske vlade, Odjel za bogoštovlje i nastavu doznajemo kako je iznos treće rate likvidacijskog obroka iznosio 1000 forinti. Četvrti likvidacijski obrok počeo se isplaćivati od 20. lipnja 1879., stoga Sveučilište moli Kr. zemaljsku blagajnu da se transakcija čim prije obavi u

²⁸ Rački Strossmayer. Zagreb, 19. aprila 1873., 22. listopada 1873. i Zagreb, 23. prosinca 1873. *Korespondencija Rački-Strossmayer*. 1, str. 220, 250, 272.

²⁹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Dopisi Kr. zemaljske vlade Odjel za bogoštovlje i nastavu i Zapisnik Senata Sveučilišta ur. br. 238, 516, 644-1876.; Račun o prihodu i rashodu Zaklade za uboge studente u šk. godini 1878/79 i 1879/80, ur. br. 298-1880.

korist Zaklade, a peti likvidacijski obrok započeo se isplaćivati 1. rujna 1880. Peti obrok je prema obavijesti Kr. zemaljske vlade iznosio 1200 forinti, no u dopisu se navodi ostatak od 28 forinti i 56 novčića i nužnost da se postupa po Pravilniku Zaklade. Iz dopisa Kr. zemaljske vlade prema Senatu u 1880. godini još uvijek nije jasno jesu li dionice Senjskog broderskog društva vinkulirane, kod koga i u čije ime. Odgovor Senata je kako su dionice pohranjene kod Kr. zemaljske blagajne i oni obavljaju vinkuliranje u korist Zaklade. Zadnji likvidacijski obrok isplaćen je u visini za dvije dionice i iznos od 2000 forinta.³⁰ Senat obavještava biskupa Strossmayera kako se prodajom dionica Senjskog broderskog društva na burzi namirilo 7561 forinti te ga mole, sukladno sa Zakladnim pismom, uplatu razlike iznosa od 2438 forinti. J. J. Strossmayer odgovara rektoru i šalje 119 forinti, u navedenom pismu obećaje podmiriti svoje obveze kada mu se popravi financijska situacija. U Računima o prihodima i rashodima Zaklade Sveučilišta navodi se obveza biskupa J. J. Strossmayera za gore navedeni iznos. J. J. Strossmayer obraća se i rektoru Đuri Pilaru pismom u kojem moli da se preostali dug za Zakladu pokuša namiriti državnim papirima u nominalnoj vrijednosti. Senat odgovara i zahvaljuje na svoti od 72 forinti, uz odgovor da nisu u mogućnost ništa napraviti s preostalim dugom bez ovlasti Kr. zemaljske vlade kojoj će se Senat obratiti i obavijestiti biskupa Strossmayera. J. J. Strossmayer isplatio je dug koji ga je obvezao prema Zakladnom pismu u gotovini 1885., stoga Senat zahtjeva od Kr. zemaljske blagajne, koja vodi računovodstvo Zaklade, da novac koji je pristigao uloži u vrijednosne papire. Iz zapisnika Senata i pisma koje su uputili prema biskupu Strossmayeru u kojem mu se zahvaljuje i potvrđuje uplata po njegovu tajniku Iliji Cepeliću, obavještavaju ga da su mu s tom uplatom prestaju sve obveze po Zakladnom pismu prema Zakladi Sveučilišta. Sve navedeno potvrđeno je i u dopisu Kr. zemaljske vlade Senatu i njihovom Zapisniku sa sjednice.³¹

---

³⁰ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Dopis Kr. zemaljske vlade Sveučilištu 22.2.1878. i 25. 11.1878. Zapisnik odgovora Sveučilišta od 23.12.1878. ur. br. 501, 504-1878.: Dopis Kr. zemaljske blagajne od 13.1.1897., i 1.3.1879. ur. br. 14, 89-1879.; Dopis Kr. zemaljske vlade Odjel za bogoštovlje i nastavu od 19.1.1879.; ur. br. 201 -1879.; Zapisnik Uprave sveučilišta u kojem se obraćaju Kr. zemaljskoj blagajni. 9. lipnja 1879.; Dopis Kr. zemaljske vlade Sveučilištu od 1. lipnja 1880., i zapisnik Akademikog senata od 17. srpnja 1880. ur. br. 208-1880.; Zapisnik sa sastanka Akademikog senata iz kojeg je vidljivo da se obavještava Kr. zemaljska vlada o naplati dionica. 23.8.1880. ur. br. 308-1880.; Dopis Kr. zemaljske vlade Akademikom senatu od 5. studenoga 1880. ur. br. 408-1880.; Dopis Sveučilišta Kr. zemaljskoj vladi i Kr. zemaljskoj blagajni, ur. br. 466, 515-1882.

³¹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Zapisnik pisma Sveučilišta biskupu J. J. Strossmayeru od 5.2.1883. ur. br. 53-1883.; br. 100 Pismo J. J. Strossmayer rektoru Sveučilišta od 19.2.1883.; Pismo

Stjepan Sabljak, prvi sveučilišni propovjednik

O Stjepanu Sabljaku pisalo se u *Senjskom zborniku* više puta. Mile Bogović navodi kako je Sabljak među prvima 1842. godine polagao kvalifikacijski ispit kako bi radio u tadašnjoj Senjskoj gimnaziji, s naglaskom kako su se profesorski ispiti polagali u Senju. Nakon položenog ispita Sabljak je postao profesor gramatike koji je kvalificiran za prva četiri razreda i školske godine 1842./43. Sabljak vodi četvrti razred od 15 đaka. Godine 1852. imenovan je redovnim profesorom na Senjskoj gimnaziji, 1857. postao je direktor gimnazije, a 1868. imenovan je nadzornikom pučkih škola u Vojnoj krajini.³² Bogdan Diklić u popisima nastavnika senjske gimnazija navodi S. Sabljaka za razdoblje 1841. – 1868., a u rubrici ravnatelja gimnazije u vremenu od 1850. do 1868.³³ Zlata Derossi piše o *Školskim izvještajima Senjske gimnazije od 1852/53.*, navodeći pri tome da objava započinje u vrijeme dok je Sabljak bio ravnatelj gimnazije, i pri tome se navodi njegov dragocjeni rad *Povijesno-topografski nacrt Senja* objavljen u prvom Školskom izvještaju. Branko Krmpotić navodi kako je Sabljak prvi pokušao napisati povijest Senja.³⁴ Mirko Raguž piše o utjecaju znamenitih Senjana na razvoj školstva, pri čemu detaljno opisuje ulogu S. Sabljaka i njegov put. S obzirom na to da se u leksikonima i enciklopedijama ne pronalazi ništa o S. Sabljaku, koristim priliku još jednom citirati Raguža:

"Stjepan Sabljak (1816. – 1896.)

Stjepan Sabljak rođen je u Rakovici 18. kolovoza 1816., a umro 19. studenoga 1896. u Karlovcu. Još u srednjoj školi pokazivao je velike sklonosti za svećeničko zvanje. Zaređen je godine 1841., polaže ispite u Senju i tako je proglašen osposobljenim za gramatikalnoga učitelja i kao takav počeo je raditi na privatnoj gimnaziji u Senju. Godine 1844. položio je ispite za humanističkog učitelja te mu se 1850. povjerava uprava senjske gimnazije. Bio je dobar svećenik i učitelj, pa ga tadašnja generalna komanda godine 1868. imenuje školskim savjetnikom, a zatim i nadzornikom u pučkim i srednjim školama Vojne krajine. Za velike zasluge u promicanju tadašnjega školstva odlikovan je viteškim redom Franje Josipa I. Grad Senj izabrao ga je svojim počasnim građaninom. Otišavši

---

biskupa J. J. Strossmayera rektoru Sveučilišta od 23.2.1884. ur. br. 94-1884.; Račun Zaklade ur. br. 333-1884.; Pismo biskupa Strossmayera rektoru Pilaru od 25.2.1885., i Zapisnik Uprave od 13.4.1885. ur. br. 87-1885.; Zapisnik Visokoj kr. zemaljskoj vladi od 31.7.1885. i Zapisnik pisma uprave prema biskupu Strossmayeru od 10.8.1885. ur. br. 261-1885.; Dopis Kr. zemaljske vlade Akademikom senatu od 25.6.1886. i Zapisnik sastanka Senata od 15.7.1886., ur. br. 275-1886.

³² M. BOGOVIĆ, 1989, 3–30.

³³ B. DIKLIĆ, 1989, 71–110.

³⁴ Z. DEROSI, 1989, 11–140; B. KRMPOTIĆ, 1970, 349–352.

Sl. 3. Prvi profesori, učitelji, knjižničari i propovjednik 1874./1875.

(izvor: S. KNEŽEVIĆ, 2010, 309)

u mirovinu godine 1871., živio je u Karlovcu i do kraja života se zanimao za hrvatsko školstvo i njegovo napredovanje."³⁵

S. Sabljak nastavlja svoj životni put na Sveučilištu u Zagrebu (Slika 3.), kojemu je za osnutak u periodu od 1867. do 1874. uplatio donaciju od 30 forinti.³⁶ Sveučilište upućuje obavijest S. Sabljaku o njegovu imenovanju na mjesto sveučilišnog propovjednika s godišnjom nagradom od 500 forinti. (Slika 4.) Pod istim urudžbenim brojem dostavljeno je cirkularno pismo od 5. studenoga 1874. kojim se profesori sveučilišta obavještavaju da je Sabljak sveučilišni propovjednik koji će službu držati nedjeljom i blagdanom u sveučilišnoj crkvi sv. Katarine u 9.30 sati. Sveučilište upućuje Kr. zemaljskoj vladi dopis kako bi nagradu S. Sabljaka za 1874. trebali dostaviti s danom 5. siječnja 1874., kao i odgovor Kr. zemaljske vlade u kojem se Sabljak obavještava kako neće dobiti nagradu za svoj službu u 1874. godini.³⁷

³⁵ M. RAGUŽ, 2001, 251–260.

³⁶ A. SZABO, 1988, 119–120.

³⁷ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Dopisi interne komunikacije ur. br. 74-1874 od 23. listopada 1874., 124–1874, 126–1874.

Spis 4565.

Prečastnomu gospodinu Stjepanu Sabljaku
 rač. kanoniku biskupije senjske, vitoču reda Franje Josipa

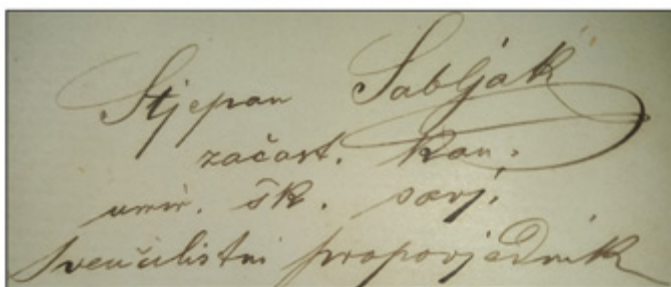
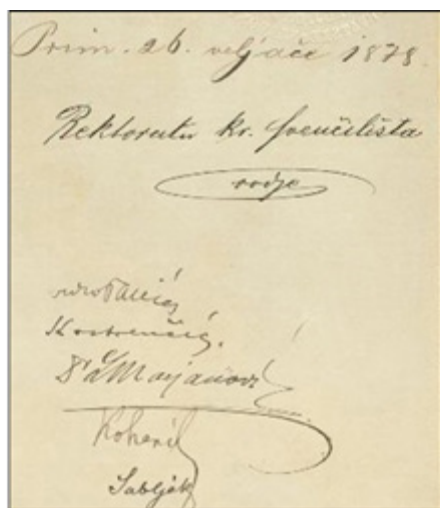
(ovdje.)

U ustanovi S. D. rakonskega članka od 5. siječnja 1874.
 ob utrijestom sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, kr.
 jini se određuje, da se za rečeno sveučilište postavi po-
 seban propovjednik nalazim suglasno s predlogom prečastno-
 ga ordinarijata nadbiskupskoga imenovati Vas, prečastni
 Gospodine propovjednikom sveučilištnim sa godišnjim na-
 gradom od 500 for. ustanovljenom 5te 5 zakonskega
 članka od 5. siječnja t. g. u plaćah, nagradah, i miro-
 vinah za učiteljske i činovničke osoblje ovoga sveučilišta.
 Ako vam do znanja stavljam s pozivom, da se ovim
 Dekretom prijavite rektoratu sveučilištnomu izsa čega će
 slijediti doznaka napomenute nagrade.

U Zagrebu 23. listopada 1874.

Sl. 4. Obavijest S. Sabljaku o imenovanju na mjesto sveučilišnog propovjednika
 (izvor: HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 74-1874)

Na Sveučilištu su obavijesti prosljeđivane putem Okružnica za sve prilike, npr. mise zadušnice, slavlje za izbor pape Leona XII., za Tijelovo itd. Na Okružnici se posebnim tekstom isticalo "...obavještavaju se profesori, sveučilišni bibliotekar, propovjednik znanja i ravnanja radi...". Proslave i obilježavanja

Sl. 5. Detalji dokumenta na kojem je potpis S. Sabljaka
(izvor: HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 77-1878., ur. br. 65-1881)

održavali su se u prvostolnoj crkvi ili u župnoj crkvi sv. Marije na Kaptolu.³⁸ Sličan tekst i poziv upućivao se i za instalaciju rektora, a svečanost se održavala u saborskoj dvorani, obično u listopadu svake dvije godine.³⁹ Obilježavanje početka akademske godine bilo je u sveučilišnoj crkvi sv. Katarine, u kojoj je Sabljak držao službu Božju, u rujnu tekuće godine.⁴⁰ Okružnica je bila na oglasnoj ploči koju su morali potpisati svi oni koji su obavijest pročitali (na Slici 5. prikazan je Sabljakov potpis na okružnicama i pozivima).

³⁸ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Interna dokumentacija i obavijesti unutar Sveučilišta, ur. br. 77, 238, 418-1878., ur. br. 198-1879; ur. br. 79-1880.; ur. br. 99, 265-1881.; ur. br. 130-1882.

³⁹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Interni pozivi i obavijesti, ur. br. 386-1877.; ur. br. 373-1879.; ur. br. 353-1880.

⁴⁰ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Interna obavijest ur. br. 340-1879.

Zapisnik Senata od 8. veljače 1881. u obraćanju Sabljaku predlaže održavanje više misa, osim jedne u 9.30 kako je bilo rečeno, kako bi studenti i vjernici koji žive u blizini crkve sv. Katarine mogli sudjelovati u bogoslužju. Na navedeni dopis Sabljak odgovara 10. veljače 1881. te iskazuje da je suglasan s odražavanjem više bogoslužja. No, skreće pozornost na sveučilišnog orguljaša Müllera koji je već u godinama i da bi možda trebali još jednog orguljaša, tj. pripravnika. Značajno je da se Sabljak na ovom dokumentu potpisuje i kao umirovljeni školski savjetnik (Slika 5.).⁴¹ Sveučilište u Zagrebu skrbrilo je o imenu i časti, kao i o prijenosu posmrtnih ostataka Petra Preradovića, stoga je Sabljak organizirao misu zadušnicu u mjesnoj grčko-katoličkoj crkvi te 2. svibnja 1881. o tome obavijestio Senat.⁴² Sabljak se obraća Rektor u Sveučilišta 4. studenoga 1881. s molbom da ga se oslobodi njegovih obveza jer su u pitanju zdravstveni problemi, stoga nije bio na svečanom instaliranju rektora 17. listopada 1881.⁴³ Vjerojatno se zdravlje Sabljaka poboljšalo jer iz Okružnica na kojima se potpisao saznajemo da je sudjelovao na misi zadušnici 2. ožujka 1882. na spomen njegova Veličanstva, pri proslavi rođendana cara 18. kolovoza 1882. (koje su se održavale u župnoj crkvi sv. Marije na Kaptolu), kao i na proslavi imendana Franje Josipa I. Ona se održala 4. listopada 1882. u crkvi sv. Katarine u Gornjem gradu.⁴⁴

Zbog poodmakle dobi i bolesti koju je imao 1881. godine Sabljak je prestao držati sveučilišnu propovijed. Pravdao je to činjenicom kako je na njoj bilo jako malo vjernika, stoga je tražio godinu dana dopusta. U Zapisniku Senata, kojemu je priložena i molba Sabljaka, objašnjava se nastala situacija i predlaže se sveučilišnom propovjedniku odstupanje od službe. Sabljak je voljan koncem akademske godine 1882./83. napustiti dosadašnju službu, ali nakon dopusta jer u molbi navodi kako mu zbog bolesti nije moguće odmah se odreći nagrade od 500 forinti koju prima za svoju službu.⁴⁵ Kr. zemaljska Vlada odgovorila je Sveučilištu na molbu Sabljaka kako mu zahvaljuju na izvrsnoj službi sveučilišnog propovjednika, ali da će isplaćivanje njegove nagrade biti obustavljeno "koncem mjeseca listopada 1882."⁴⁶ Nakon ovog dopisa Sabljak

⁴¹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 61, 65-1881.

⁴² HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 206-1881.

⁴³ HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 461, 502-1881.

⁴⁴ HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 130, 479, 540-1882.

⁴⁵ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Molba Sabljaka Akademikom senatu i Zapisnik sjednice Akademikog senata, ur. br. 534-1882.

⁴⁶ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Dopis Kr. zemaljske vlade Akademikom senatu, ur. br. 574-1882.

Ekonomu rektoratu ka. sveučilišta
 Franje Josipa I.
 " Zagrebu!

U priloženom pripisiva podpisani nared
 molba ekonomskog podvornika Ivana Paderana
 na upravljanu na ekonomisti radi postignuća
 ispunjavanja mjesta podvornika na ka.
 sveučilištu Franje Josipa I. na najtopli,
 jam preporukom na Ekonomatu uzacuje
 stam dodatkom, da molitelj od 26. Lipnja
 1883. ovde kao podvornik na podpisano raz,
 dovoljstvo podpisanog ureda službuje.

Sveučilište - gospodarsotvorni ured
 Ogulinske imovne obćine

U Ogulinu 4. rujna 1883.

Predsjednik
 Sabljak

Upravnik
 Pihanić

Sl. 6. Nova uloga Stjepana Sabljaka, 4. rujna 1883.
 (izvor: HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 387-1883)

je prestao biti sveučilišni propovjednik. Prije imenovanja novog sveučilišnog propovjednika Senat je odlučio napraviti *Naputak za sveučilišnog propovjednika* u kojem se službeno definiraju poslovi koje je Sabljak obavljao, uz poseban članak kako sveučilišni propovjednik treba držati misu zadužnicu za pjesnika P. Preradovića. Službeni Naputak koji je imao 6 članaka prihvaćen je u ožujku

1883. godine i nakon toga imenovan je novi sveučilišni propovjednik.⁴⁷ Rektor Feliks Suk u svom odstupajućem govoru navodi kako se 1882. godine "vrijedni i za javnu nastavu u Hrvatskoj velezaslužni starina, prečastni g. S. Sabljak odrekao se službe propovjedničke poradi narušena zdravlja..."⁴⁸ Iz zadnjeg dokumenta s potpisom Sabljaka od 4. rujna 1883. iščitavamo njegovu novu ulogu - on je predsjednik šumsko-gospodarstvenog ureda u Ogulinu⁴⁹ (Slika 6.).

Juraj Posilović, biskup senjsko-modruški

U vrijeme otvaranja Sveučilišta na Bogoslovnom fakultetu Juraj Posilović predaje predmet *Theologija moralis* u statusu redovnog profesora. Predavao je do konca zimskog semestra 1875./6. godine kad je imenovan biskupom senjsko-modruškim. Prije otvaranja Sveučilišta naredbom Kr. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 5. rujna 1874. konstituirale su se Akademičke oblasti za školsku godinu 1874./5. te je J. Posilović izabran za prvog dekana Bogoslovnog fakulteta. Vijeće fakulteta potvrdilo je nove redovne profesore, među njima i Martina Štiglića iz Senjske biskupije.⁵⁰ Uvidom u arhivsku građu pronalazi se više dokumenata iz kojih je razvidno kako je J. Posilović 18. rujna 1874. službeno obaviješten o izboru za dekana Bogoslovnog fakulteta. Iz *Reda predavanja* Bogoslovnog fakulteta ak. god 1874./75. vidi se koji predmet predaje. Iz Zapisnika sjednice profesorskog zbora od 4. listopada 1874. vidljivo je kako je potpisan "Dr. Gjuro Posilović prof. dekan Bogoslovnog fakulteta". Odmah u prvoj godini djelovanja Sveučilišta Posilović je bio u odborima koji su odlučivali o Sveučilišnim društvima i koje je izvršilo izbor za tiskanje prve sveučilišne *Spomenice na svetčano otvaranje Kr. sveučilišta*.⁵¹

Posilović kao biskup senjsko-modruški pozvan je na inauguraciju rektora, no šalje pismo u kojem se ispričava što nije u mogućnosti doći. Na dopisu je njegov potpis "biskup senjski i modruški" (Slika 7.). Posilović nije došao ni na inauguraciju 1877. I tada odgovara pismom rektoru Konstantinu Vojnoviću u kojem između ostalog navodi: "...Doista se ponosim da sam bio članom tog našeg hrvatskog sveučilišta, te bih došao rado na pomenutu sveučilišnu svečanost, a

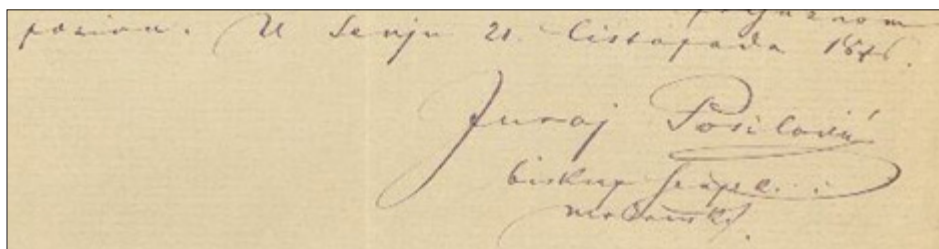
⁴⁷ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Naputak za sveučilišnog propovjednika ur. br. 40, 111-1883.

⁴⁸ Izvještaj odstupajućeg rektora dra. Feliksa Suka. // *Govori rečeni prigodom instalacije rektora na Kr. hrv. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu za školsku godinu 1883/84.*, Zagreb, Tiskom A. Brusine, 1884, 9.

⁴⁹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 387-1883.

⁵⁰ *Spomenica*, 1925, 82, 87; *Spomenica*, 1875, 75; HR-UNIZG-1: Opći spisi, ur. br. 26-1874.

⁵¹ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Interne obavijesti Akademičkog senata, ur. br. 41,43,81, 195-1874.; ur. br. 260-1875.

Sl. 7. Detalj dokumenta, potpis J. Posilovića
(izvor: HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 538-1876)

tim radje, što je ta svečanost sobom i uspomena narodjenje sveučilišta; što će se sada prvi put zasjati i znaci akademičkim oblastnikom darovani od Njegova Cas. I kralj. Apostolskog Veličanstva; što će se napokon znak rektorske časti položiti na čestita prsa mužu, kojeg poradi mnogih njegovih izvrsnosti štujem i kano prijatelja ljubim"...⁵²

Biskup Senjsko-modruške biskupije pozivan je na sve instalacije rektora, no Posilović se ispričavao što ne može doći zbog slabog zdravlja.⁵³ Sveučilište je dugi niz godina pripremalo osnivanje Medicinskog fakulteta, stoga se Posilović odazvao pozivu akademskog Senata i darovao 1000 forinti u 1888. godini, uz obećanje da će sljedeće godinu darovati još jednu tisuću.⁵⁴ Valja reći da je zasluga Posilovića u "povratku glagoljice" u liturgiju, napominjući "strogu dužnost", kako bi se uspostavila služba Božja na staroslavenskom, kako je bivalo od najstarijih vremena, te imalo biti do dana današnjega. Posilović siromašnim župama kupuje staroslavenske misale, osniva na biskupskom bogoslovnom učilištu katedru za liturgijski staroslavenski jezik i određuje ga predmetom župničkog ispita. Zato je Fran Barac napisao u nekrologu: "Uz Grugura Ninskog i Filipa Senjskog vazda će se spominjati, dok bude Hrvata, i ime Jurja Posilovića."⁵⁵

Posilović je 1894. godine imenovan zagrebačkim nadbiskupom i tom prigodom grad Zagreb je na sjednici 2. travnja 1894. godine imenovao odbor za organizaciju i svečani doček, a u programu su predviđeni i sveučilišni građani.⁵⁶

⁵² HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 538-1876.; ur. br. 386, 399-1877.

⁵³ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Pozivi J. Posiloviću na instalaciju rektora ur. br. 373, 389-1879., ur. br. 473-1884.

⁵⁴ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Pismo J. Posilovića Akademskom senatu, ur. br. 269-1888.

⁵⁵ S. GOLENIĆ, 1984, 2.

⁵⁶ HR-UNIZG-1. Opći spisi, Dopis grada Zagreba Sveučilištu povodom ustoličenja nadbiskupa J. Posilovića, od 8. 5. 1894., ur. br. 104-1894.

O mogućnosti da će Posilović postati nadbiskup zagrebački u korespondenciji Rački-Strossmayer navode se podaci o Posiloviću: "Spominje ga se usput na više mjesta, kao i Posilovića (u bilj: dr. Juraj Posilović (1834. – 1914.), 'biskup senjski (1876. – 1894.) i nadbiskup zagrebački (1894. – 1914.), tada (1874.) urednik 'Kaptol. Lista' i profesor bogoslovije zagrebačke)". Rački ga najprije ubraja u skupinu najvršnjih kandidata u bogoslovnome liceju i jednoga od prevoditelja Sv. pisma na hrvatski jezik. Saznajemo da ga je Beč bio predložio za senjskoga biskupa, te je, kako piše u bilješki, 23. ožujka 1876. imenovan na tu dužnost. Kao biskup posvećen je 27. kolovoza iste godine u zagrebačkoj katedrali, kako piše Šišić, a Rački kasnije navodi da će Posilović, kako se čini "najprije težiti, da postane tajnim drž(avnim) savjetnikom, pa onda nadbiskupom". Aluzija na moguće Posilovićevo nadbiskupovanje javlja se i u Strossmayerovu pismu.⁵⁷

Dopisu koji je potpisao Predsjednik Odbora za doček priložen je i program iz kojeg je vidljivo da sveučilišni građani i sveučilišni senat trebaju biti u Marija-Valerijskoj ulici. Rektor Dvořák uputio je poziv akademskim građanima dana 5. srpnja 1894. da se prema programu imaju okupiti i otići u navedenu ulicu pod akademjskim barjakom. Poseban poziv je za profesore i docente u kojem je navedeno predstavljanje profesora i docenata nadbiskupu u nadbiskupskoj palači. Rektor Dvořák dopise je pisao na temelju Reda za svečano uvođenje i ustoličenje nadbiskupa dra. Jurja Posilovića dne 7. i 8. srpnja 1894. U arhivu Sveučilišta nalazi se i dokument otisnut u Tiskari H. Lusteru u Senju za Stolni kaptol modruški kojim obavještavaju 23. lipnja 1894. o izboru kapitularnog vikara jer je biskup senjsko-modruški po rješenju pape Leona XIII. imenovan nadbiskupom zagrebačkim.⁵⁸

Zaključna razmatranja

U Pravilima Brodarskog društva u Senju navode se članovi Odbora: Vitelmo Zamboni, Ivan Krajač, Vinko pl. Vranyczany, Franjo Zimpermann, Franjo Suppančić, Rafo Krajač, Baraz & Cikota, Ante Vlahović i Ante Polić, u Senju na dan 31. listopada 1869. godine. Iz analize radova doznajemo kako su pojedini članovi Odbora imali i neke druge značajne funkcije, pa je V. Zamboni 1872. povjerenik kraljevske vlade, a zamjenik načelnika grada Senja je German Baraz. Braća Krajač Ivan i Rafael koji potječu iz pomorske obitelji 1867. s nekoliko Senjana osnivaju Senjsko brodarsko društvo, s vlastitim škerom za

⁵⁷ M. POLIĆ, 2008, 82.

⁵⁸ HR-UNIZG-1. Opći spisi, ur. br. 181-1894., ur. br. 248-1894.

jedrenjake. Ivanov sin Ladislav Krajač nastavlja uspješni obiteljski posao. 1887. bio je predsjednik senjske Trgovačko-obrtničke komore, kao i član Narodne stranke.⁵⁹

Jedan od članova Odbora je Vinko Vranyczany (1826. – 1879.), sin Ivana⁶⁰ iz Senja. Nisu sačuvani podatci o njegovu školovanju. Moguće da je kao i stariji brat studirao pravo u Grazu, a zatim se vratio u Senj, gdje je nastavio voditi obiteljski posao. Osim u trgovini, Vinko je također bio aktivan i u hrvatskoj politici te se spominje kao predstavnik grada Senja u Hrvatskom saboru 1861.⁶¹ Predstavnik u Hrvatskom saboru bio je i Ambroz Vranyczany. Valja napomenuti da je Ante Polić, također član Odbora, veliki prijatelj obitelji Vranyczany, koji su ga doveli u Senj, brinuli o njemu te mu usadili poduzetnički duh.⁶² Ante Polić bio je član Stranke prava i dopisivao se s J. J. Strossmayerom.

Polić navod kako je F. Rački u više navrata boravio u Senju, gdje se školovao jedan dio, bio je profesor matematike i fizike. Nakon što je 1855. doktorirao, vraća se u Senj gdje ostaje do 1857.⁶³ Matković navodi kako je od polovice 1850-ih radio kao profesor crkvene povijesti i kanonskoga prava u senjskom sjemeništu.⁶⁴ Vrijeme kada Rački radi i boravi u Senju poklapa se s vremenom kada Sabljak radi u Senju. Stoga analiza arhivskih dokumenata Sveučilišta u Zagrebu rasvjetljava ulogu Sabljaka na Sveučilištu, ali i sigurno

---

⁵⁹ KRAJAČ, *Hrvatski biografski leksikon*, URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak/krajac> (2024-06-10)

⁶⁰ Ivan ml. je također poslije školovanja na riječkoj gimnaziji s ocem i braćom razvio široku poslovnu djelatnost, tako da je potkraj života spadao u uži krug najbogatijih riječkih stanovnika. Isprva je živio u Rijeci, a zatim ga je otac uputio u Senj da skrbi o interesima obiteljske tvrtke. S vremenom se u Senju uzdigao među najbogatije i najuglednije pripadnike, što mu je omogućilo da bude članom gradskog vijeća. U Senju je živio do 1860, a potom se seli u Rijeku gdje je također obavljao dužnost gradsko vijećnika, na kojoj ostaje sve do smrti 1865. Uz standardno bavljenje obiteljskim poslom izvoza hrastovih dužica, Ivan ml. se još bavio i prijevozom ruskih poljoprivrednih i drugih proizvoda iz Odese na Krimu u talijanske i francuske luke. Uz vlasničke udjele u obiteljskoj floti te dionice u desetak tvrtki i banaka, u Senju je posjedovao čak pet kuća, a u Rijeci jednu, koju je pod nepoznatim okolnostima stekao nakon 1860. od Ambroza st. Sve svoje bogatstvo ostavio je djeci, a veće je iznose namijenio u dobrotvorne svrhe. (K. REGAN, *Barunska obitelj Vranyczany-Dobrinović i plemićka obitelj Vranyczany*, URL: http://www.formula1dictionary.net/Images/Barunska_obitelj_Vranyczany_Dobrinovic_i_plemicka_bitelj_Vranyczany_KRESIMIR_REGAN.pdf)(2024-05-21)

⁶¹ Ibid.

⁶² M. BUCHBERGER, Kamov - otkriveno još jedno zrnce iz nepovrata, *Vijenac*, 518, 2016, URL: <https://www.matica.hr/vijenac/581/Kamov%E2%80%93otkriveno%20jo%C5%A1%20jedno%20zrnce%20iz%20nepovrata/> (2024-06-10)

⁶³ M. POLIĆ, 2008, 64.

⁶⁴ S. MATKOVIĆ, 2022, 31–56.

poznanstvo s Račkim. Također se nadamo ispraviti nepravdu prema S. Sabljaku i uložiti dodatan napor kako bi sada svi poznati podaci o njemu bili prisutni i u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, kao prvom sveučilišnom propovjedniku.

Bogović iz Biskupskog arhiva u Senju navodi podatke za Račkog iz 1852.: "/1408. - Rački Franjo, supplens Profess. Gym. Senjs., na 11. Studena t. g. moli da bi mu se dopustilo u Reku pojtj."

Za 1857.: "- /1334. - Rimaska Congregacia S. Jerolima na 7. Augusta t. g. imenuje Franu Račkia, Doctora Sv. Bogoslovja, i Profesora u Senjskom Semeništu Kanonikom i pošilja mu Collationales s tim dodatkom da bi tamo već bio 30. Septembra, pošto bude svetkovanje istog Sveca. (Ima sve spise o tome.)"⁶⁵

Značajno je i da je Rački također bio kandidat za senjskog-modruškog biskupa, no kako navodi Szabo "za crkvene i državne vlasti od Račkoga, koji je tada i poznati pripadnik liberalne Narodne stranke (Strossmayerove), bila je ipak mnogo prikladnija osoba sveučilišnoga profesora Jurja Posilovića, premda austro-ugarske vlasti, prije svega ugarska strana, nisu bile ni s njime zadovoljne".⁶⁶ Trebalo bi istaknuti kako je 1861. godine Rački bio predstavnik senjskog kaptola u Hrvatskom saboru, a 1867. izabran je u Hrvatski sabor kao predstavnik grada Senja. Ova analiza ukazuje i na značajnu ulogu Račkog u promociji senjskog gospodarstva prema svom prijatelju Strossmayeru. Korespondencija između Račkog i Strossmayera ukazala je na više činjenica, kao i na izbor Posilovića za nadbiskupa. Važno je reći da je Sveučilište bilo aktivno u organizaciji slavlja ustoličenja Posilovića za zagrebačkog nadbiskupa, a uvažavan je kao senjsko-modruški biskup.

Obitelj Vranyczany koja osim u Senju živi i drugim dijelovima Hrvatske mecene su i donatori, tako i Nikola Vranyczany u periodu 1867. – 1874. daruje 5.000 forinti za osnutak Sveučilišta. Ambroz ml. Vranyczany bio u Gospodarskom odboru za osnivanje sveučilišta 1861. – 1874., a od 1863. do 1867. predsjednik navedenog odbora.⁶⁷ Kad je Strossmayer pokrenuo ideju o osnivanju Jugoslavenske akademije, darovao je Ambroz ml. Vranyczany u tu svrhu 10.000 forinti.⁶⁸ Činjenica je da bez obzira na geografsku razdvojenost obitelj Vranyczany surađuje i uspješna su trgovačka obitelji koja u 19. stoljeću

⁶⁵ M. BOGOVIĆ, 1997, 133, 134.

⁶⁶ A. SZABO, 2007, 298.

⁶⁷ A. SZABO, 1988, 119–120. Braća Nikola i Ambroz ml. Vranyczany sinovi su Šimuna iz loze Riječko-karlovačke loze, dok su Matija i Ivan iz loze severinsko-senjske i žive u Senju.

⁶⁸ AMBROZ VRANYCZANY, *Wikipedija*, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Ambroz_Vranyczany (2024-05-21)

trguje vinom, žitom iz Slavonije i Srijema na tek izgrađenoj Lujzinskoj cesti, a potom za izvoz hrastovih dužica. Šimun⁶⁹ i njegovi sinovi organizirali su jedno od najjačih trgovačkih poduzeća na prostoru zapadnih dijelova Banske Hrvatske, u trokutu između Senja, Rijeke i Karlovca.⁷⁰ Stoga je veza Ante Polića i Vranyczanyja imala put do biskupa Strossmayera jer su svi zajedno imali slične potrebe, trgovinu drvom. Činjenica jest da su Strossmayer, Rački i neki članovi obitelji Vranyczany bili članovi Narodne Stranke, ali i neki članovi obitelji Krajač bili su članovi Narodne stranke i Stranke prava. Činjenica je da su odnosi Strossmayera i Emanuela Vranyczanyja Mane,⁷¹ kako ga zove Strossmayer u pismu Račkom, bile jako prisne jer biskup od njega posuđuje 15.000 forinti za Dioničku tiskaru.⁷² Kada se uoče političke veze i relacije jasno je i da u predsjedništvu Senjskog brodarskog društva ima prijatelja i poslovnih partnera J. J. Strossmayera. Kada povežemo osobe iz Odbora, kao i značaj Račkog za grad Senj, jasni su razlozi kupovine dionice navedenog društva, a koje je onda darivao Zakladi za uboge studente i na taj način bio mecena mnogim studenima siromašnog porijekla. Nakon likvidacije Senjskog brodarskog društva, prodaje dionica na burzi, J. J. Strossmayer je nakon 9 godina uplatio preostali iznos u Zakladu Sveučilišta.

Vladalo je mišljenje kako je Strossmayer svoje novčane donacije nalazio prvenstveno u eksploataciji šuma biskupijskoga vlastelinstva. No, za eksploataciju slavonskih šuma koristili su se riječni putovi – Dravom, Dunavom i Savom. Dravski put bio je važan za prodaju drvne građe u Mađarskoj i Austriji, a savski je put bio posebno važan za prodaju dužica koje su se prevozile Savom do Siska, zatim Kupom do Karlovca te dalje cestom do pomorskih luka u Senju, Kraljevici i Rijeci, iz kojih su se izvozile u druge mediteranske zemlje. Skenderović navodi kako je od 1851. do 1859. trgovac Ambroz Vranyczany kupio prvu hrastovu šumu za francuske dužice od Strossmayera.⁷³ Iz korespondencije Rački - Strossmayer uvidamo kako Strossmayer 1864. još uvijek ima financijske odnose s Ambrozom Vranyczanyjem i želi mu preko Račkog vratiti iznos od

---

⁶⁹ Ante Polić s Šimunom Vranyczanyjem osniva tvrtku u Rijeci.

⁷⁰ K. REGAN, *Barunska obitelj Vranyczany-Dobrinović i plemićka obitelj Vranyczany*, URL: http://www.formula1dictionary.net/Images/Barunska_obitelj_Vranyczany_Dobrinovic_i_plemicka_bitelj_Vranyczany_KRESIMIR_REGAN.pdf (2024-05-21)

⁷¹ U bilješki prepiske Strossmayer Račkom navodi se: "Emanuel (Mane) Vranicani, sin Ivana Vr. Iz Senja, član severinske grane ove obitelji (ne barunske)".

⁷² Strossmayer Račkom. Zagreb, 13. novembra 1873. *Korespondencija Rački-Strossmayer*. 1, str. 256.

⁷³ R. SKENDEROVIĆ, 2018, 657–675.

600 forinti.⁷⁴ Senj je u drugoj polovici 19. st. bio značajna luka i 1852. posjeduje sedam jedrenjaka duge i velike obalne plovidbe, uglavnom za prijevoz drva i uglavnom je izvozna luka. Kako navodi Barbalić, i kada senjska trgovina zbog nove željeznice iza 1862. počinje opadati, promet drvetom se zadržao i 1867. Senj je luka za trgovinu drvom s Velebita, ličkih šuma, a dijelom i iz Banske Hrvatske.⁷⁵ Stoga je osnivanje Brodarskog društva u Senju predstavljalo u tadašnjoj ekonomskoj situaciji mjeru za unapređenje pomorskog prijevoza⁷⁶ i nije slučajno biskup Strossmayer ulagao i u Senjsko brodarsko društvo. Postojao je i jedrenjak s njegovim imenom. Također je jasno da je izgradnjom željeznice Senj izgubio ulogu. Nove tehnologije i luke u pomorskom prometu dovele su do likvidacije i propasti Senjskog brodarskog društva. Utješna nagrada za Senj događa se 1871. godine. Na upravnom planu dodijeljena mu je veća autonomija i ustrojen je kao nova upravna jedinica, i to kao kraljevski slobodni lučki grad. Usudujem se primijetiti kako je i politička klima u Senju bitno promijenila od vremena osnutka i prodaje dionica Senjskog brodarskog društva 1870. – 1872. i u vrijeme likvidacije 1876. Značajno je zaključiti kako je intelektualni i poduzetnički duh građana grada Senja bio prisutan u značajnim institucijama i imao značajne kontakte tog vremena, stoga su se utjecaji između Sveučilišta u Zagreba i Senja dvosmjerno odvijali.

Literatura

I. Arhivski i neobjavljeni izvori

HR-UNIZG-1. Opći spisi, 1874-1899., Republika Hrvatska - Sveučilište u Zagrebu – fond 1. – Opći spisi 1874-1899.

II. Knjige i članci

Radojica F. BARBALIĆ, Brodarstvo u Senju i Podgorju kroz prošlost, *Senjski zbornik*, 4/1, Senj, 1970, 5–32.

Radojica F. BARBALIĆ, Doprinos parobroda "Hrvat" stvaranju obalne linijske plovidbe na Jadranskom moru, *Senjski zbornik*, 17, Senj, 1990, 261–266.

Mile BOGOVIĆ, Senjska gimnazija od osnutka do smrti biskupa Mirka Ožegovića (1725-1869), *Senjski zbornik*, 16, Senj, 1989, 3–30.

---

⁷⁴ Strossmayer Račkom. Đakovo, 25. septembra 1864. *Korespondencija Rački-Strossmayer*. 1, str. 24.

⁷⁵ R. F. BARBALIĆ, 1990, 261–266.

⁷⁶ R. F. BARBALIĆ, 1970, 5–32.

- Mile BOGOVIĆ, Spisi o Franji Račkom u Biskupskom arhivu u Senju, *Senjski zbornik*, 24, Senj, 1997, 131–140.
- Crte iz duhovnog besjedništva, *Zagrebački katolički list* tečaj XXV, Zagreb, 29. listopada 1874., 44, 351.
- Zlata DEROSI, Senjska gimnazija u Školskim izvještajima od 1852/53 do 1939/40, *Senjski zbornik*, 16, Senj, 1989, 11–140.
- Bogdan DIKLIĆ, Nastavnici učenici, maturanti i direktori Senjske gimnazije i COUO "Vladimir Čopić" od 1839. do 1989. godine, *Senjski zbornik*, 16, Senj, 1989, 71–110.
- Ante GLAVIČIĆ, Izvadci iz zapisnika Gradskog zastupstva slobodnog kraljevskog grada Senja: od 21. siječnja do 18. prosinca 1872.: od I. do LVI. Sjednice, *Senjski zbornik*, 21, Senj, 1994, 211–238.
- Sebastijan GOLENIĆ, Obljetnice. Juraj Posilović: 70 obljetnica smrti, *Sveta Cecilija*, 54, Zagreb, 1984, 2, 37–38.
- Izvještaj odstupajućeg rektora dra. Feliksa Suka, *Govori rečeni prigodom instalacije rektora na kr. Hrv. Sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu za školsku godinu 1883/84*. Zagreb, Tiskom A. Brusine, 1884.
- Snježana KNEŽEVIĆ (ur.), *Zgrada Sveučilišta u Zagrebu: postojanost i mijene*, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, 2010.
- Mira KOLAR, Senjska Trgovačko-obrtnička komora 1875. – 1924. (I. dio), *Senjski zbornik*, 28, Senj, 2001, 153–182.
- Branko KRMPOTIĆ, Prilog studiji Zlatka Posavca o Emanuelu Sladoviću, *Senjski zbornik*, 4, Senj, 1970, 349–352.
- Tihana LUETIĆ, Financijska potpora biskupa Strossmayera bugarskim i hrvatskim učenicima i studentima, s posebnim osvrtom na Zakladu za uboge slušače na Kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu, u: Svetlozar ELDAROV *et al.* (ur.), *B'lgaro-h'rvatski političeski i kulturni otnošenija prez vekovete. Sbornik v čest na 75-godišnina na Rumiana Božilova*, Sofija, Bugarska akademija znanosti, Paradigma, 2015, 368–377.
- Stjepan MATKOVIĆ, Senj i izbori za Hrvatski sabor u kontekstu razvojačenja, *Senjski zbornik*, 49, Senj, 2022, 31–56.
- Nikša MENDEŠ, Parobrodarske veze Senja i Rijeke do završetka Prvog svjetskog rata, *Senjski zbornik*, 38, 2011, 193–216.
- Naši dopisi, *Primorac: list za politiku, narodno gospodarstvo i pomorstvo* god. 2., Kraljevica, 24. listopada 1874., br. 85, 212.
- Maja POLIĆ, Ličnosti iz zapadne Hrvatske u Korespondenciji Rački-Strossmayer, *Croatica Christiana Periodica*, 61, 2008, 61–88.
- Mirko RAGUŽ, Doprinos Senjana povijesti hrvatske pedagogije, *Senjski zbornik*, 28, Senj, 2001, 251–260.

Robert SKENDEROVIĆ, Upravljanje šumama đakovačkoga biskupijskog vlastelinstva u vrijeme biskupa Josipa Jurja Strossmayera (1850. – 1905. godine), *Časopis za suvremenu povijest*, Zagreb, 2018, 657–675.

Spomenica na svetčano otvaranje Kralj. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, prvog hrvatskoga, dana 19. listopada 1874., Zagreb, Tiskarna D. Albrechta, 1875.

Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, Izdao Akademski senat kr. Sveučilišta, Zagreb, Tisak Kr. zemaljske tiskare, 1900.

Spomenica Akademskog senata: 1874-1924, Zagreb, Tisak zaklade Tiskare Narodnih novina, 1925.

Petar STRČIĆ – Maja POLIĆ, Franjo Rački i Josip Juraj Strossmayer o senjskome biskupu Vjenceslavu Šiću i kanoniku / znanstveniku Ivanu Črnčiću, *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin*, 19, Varaždin, 2008, 131–149.

Agneza SZABO, *Središnje institucije Hrvatske u Zagrebu 1860-1873*. II. Zagreb, Filozofski fakultet, Zavod za hrvatsku povijest, 1988.

Agneza SZABO, Senjska bogoslovija i prihvaćanje Parčićeve Misala za biskupa Posilovića 1876. – 1894., *Riječki teološki časopis*, 16/2, Rijeka, 2007, 295–308.

Jaroslav ŠIDAK, *Sveučilište do kraja prvog svjetskog rata. // Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu, Knjiga I.*, Zagreb, Tisak JAZU, 1969.

Nikola ŠIMUNIĆ – Ivan BRLIĆ, Senjsko parobrodarstvo i socioekonomske prilike na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, *Geoadria*, 19/1, Zadar, 2014, 101–128.

III. Internetski izvori

Milovan BUCHBERGER, Kamov – otkriveno još jedno zrnce iz nepovrata, *Vijenac*, 518, 2016, URL:

<https://www.matica.hr/vijenac/581/Kamov%20%E2%80%93%20otkriveno%20jo%C5%A1%20jedno%20zrnce%20iz%20nepovrata/> (2024-06-10)

HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ, URL: [https://www.hsmuzej.hr/hr/aktualnosti/dan-grada-zagreba-315/\(2024-07-21\)](https://www.hsmuzej.hr/hr/aktualnosti/dan-grada-zagreba-315/(2024-07-21))

KORESPONDENCIJA RAČKI-STROSSMAYER I-IV (V), JAZU, Zagreb (1928. – 1933.), *Korespondencija Rački-Strossmayer, 1, od 6. okt. 1860. do 28. dec. 1875.*, BSB-Bayerische Staatsbibliothek, URL: [https://file:///E:/Senj/Korespondencija%20Ra%C4%8DkiStrossmayer.%201,%20od%206.%20okt.%201860%20do%2028.%20dec.%201875%20-%20Bayerische%20Staatsbibliothek%20\(IZ\).mhtml](https://file:///E:/Senj/Korespondencija%20Ra%C4%8DkiStrossmayer.%201,%20od%206.%20okt.%201860%20do%2028.%20dec.%201875%20-%20Bayerische%20Staatsbibliothek%20(IZ).mhtml) (2024-06-10)

KRAJAČ, *Hrvatski biografski leksikon*, URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak/krajac> (2024-06-10)

JURAJ POSILOVIĆ, *Wikipedija*, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Juraj_Posilovi%C4%87 (2024-04-11)

Krešimir REGAN, *Barunska obitelj Vranyczany-Dobrinović i plemićka obitelj Vranyczany*, URL: http://www.formula1dictionary.net/Images/Barunska_obitelj_Vranyczany_Dobrinovic_i_plemicka_bitelj_Vranyczany_KRESIMIR_REGAN.pdf (2024-05-21)

AMBROZ VRANYCZANY, *Wikipedija*, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Ambroz_Vranyczany (2024-05-21)

THE TOWN OF SENJ AND THE ROYAL UNIVERSITY OF FRANZ JOSEPH I.
IN ZAGREB: 1874 - 1899

Summary

The subject of this article is the elucidation of the relationship between the town of Senj and the University of Zagreb and the influence of famous people who worked and acted in the town of Senj as well as at the University of Zagreb from the opening of the modern university in 1874 to 1899. The research in the paper is based on unpublished archival material kept in the Archives of the University of Zagreb and on digital platforms where works from the mentioned period can be found. The archive material covers the first 25 years of the University's activities, which will show the cooperation between the University of Zagreb and the town of Senj and the influence of the intellectual circle of the town of Senj on the establishment and development of the University of Zagreb and their relations. In the paper, through several chapters, we will show the influence of the Senj Shipping Company, i.e. the shares of the said company in the financing and establishment of the *Foundation for Poor Students at the Royal University of Franz Joseph I. in Zagreb*, then a chapter on the importance of the first preacher of the Royal University of Franz Joseph I. in Zagreb Stjepan Sabljak, as well as a chapter on Juraj Posilović, the first dean of the Faculty of Theology and bishop of Senj-Modruš.

Keywords: Senj, University in Zagreb, Senj Shipping Company, S. Sabljak, J. Posilović